

УДК 330.322:330.31:631.11

Н. І. Свиноус,
аспірант, Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0003-3640-0519

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.13—14.96

РОЛЬ І МІСЦЕ ІНВЕСТИЦІЙ У ВІДТВОРЮВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

N. Svynous,
Postgraduate student, Bila Tserkva National Agrarian University

THE ROLE AND PLACE OF INVESTMENT IN THE REPRODUCTION PROCESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Найважливішою особливістю відтворювального процесу в сільському господарстві є його тісний взаємозв'язок із відтворювальним процесом в АПК країни. Проміжне положення сільського господарства, що перебуває у складі виробничо-економічних відносин ресурсовиробників і переробної промисловості, визначає його залежність від цих галузей щодо формування витрат і результатів виробництва.

Встановлено, що інвестування як процес — це взаємодія між двома суб'єктами щодо залучення додаткових ресурсів з метою приросту капіталу. Водночас процес інвестування зумовлений можливостями створення не лише відповідного обсягу додаткових ресурсів, але й обсягу, більшого від початкової величини. Отже, в інвестуванні та виробництві є спільна заінтересованість у забезпеченні ефективного відтворення. Процес приросту капіталу забезпечується у рамках державної інвестиційної політики фінансовими інститутами або товаровиробниками.

Доведено, що для відтворювального процесу інвестиційна діяльність — це формування ресурсів для виробничої стадії діяльності підприємства. Сільськогосподарські підприємства постійно потребують надходження інвестиційних ресурсів як для забезпечення поточної діяльності, так і для створення нових, модернізації діючих виробництв, освоєння нової техніки та технологій для виробництва якісної і конкурентоспроможної продукції.

The most important feature of the reproduction process in agriculture is its close relationship with the reproduction process in the country's agro-industrial complex. The intermediate position of agriculture, which is a part of the production and the economic relations of resource producers and the processing industry, determines its dependence on these industries for the formation of costs and production results.

It is proved that in the process of reproduction of agricultural products fixed assets and working capital are used, labor, which in the process of production of final products are spent partially or completely.

It is established that investing as a process is an interaction between two entities to attract additional resources in order to increase capital. In this case, the investment process is due to the possibility of creating not only the appropriate amount of additional resources, but also the amount greater than the initial value. Thus, in investment and production there is a common interest in ensuring effective reproduction. The process of capital growth is provided within the framework of state investment policy by financial institutions or commodity producers.

The system of investment in agriculture should be considered through the operating conditions, which include natural and climatic conditions (taking into account their impact on crop yields, livestock production, etc.), organizational and economic mechanism of management, as the form of management directly affects investment and reproduction in

agricultural holdings, the issues of investment are dealt with by the top management, within the structure it is possible to redistribute investment resources, in agricultural cooperatives another source of investment is additional unit contributions, etc.), investment climate (regulatory regulation of investment), features of agriculture.

It is proved that for the reproduction process investment activity is the formation of resources for the production stage of the enterprise. Agricultural enterprises constantly need investment resources both to ensure current activities and to create new ones, modernize existing industries, develop new equipment and technologies for the production of quality and competitive products.

Ключові слова: відтворення, сільськогосподарське підприємство, інвестиційна діяльність, джерела фінансування, капітал.

Key words: reproduction, agricultural enterprise, investment activity, sources of financing, capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Найважливішою особливістю відтворювального процесу в сільському господарстві є його тісний взаємозв'язок із відтворювальним процесом в АПК країни. Проміжне положення сільського господарства, що перебуває у складі виробничо-економічних відносин ресурсовиробників і переробної промисловості, визначає його залежність від цих галузей щодо формування витрат і результатів виробництва.

У процесі відтворення сільськогосподарської продукції використовуються основні засоби й обігові кошти, робоча сила, які в процесі виробництва кінцевої продукції витрачаються частково або повністю. Частково витрачаються основні засоби, які переносять свою вартість на новостворений продукт відповідно до зносу матеріальної основи. Повністю витрачаються обігові засоби, які в повному обсязі використовуються на виготовлення продукції, переносять вартість на новостворений продукт і повертаються виробникові після його реалізації в грошовій формі. Робоча сила у процесі виробництва за допомогою засобів праці створює продукт, вартістю вище витрат виробництва на відповідну величину прибутку, у який входить додана вартість, що створюється як живою, так і уречевленою працею.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання теорії і практики інвестицій, формування джерел їх фінансування, дослідження інвестиційної діяльності підприємств вивчали зарубіжні вчені Дж. Бейлі, В. Беренс, Г. Бірман, К. Боулдінг, Ф. Луцз, П. Хавранек, У. Шарп та інші дослідники. Вагомий внесок в економі-

чну теорію засад інвестиційної діяльності, оцінки економічної оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості зробили вітчизняні науковці: В.Ф. Бесєдін, І.О. Бланк, В.І. Благодатний, В.Г. Блохіна, П.І. Гайдучий, С.О. Гуткевич, О.І. Гутуров, М.Д. Денисенко, М.І. Долішній, І.О. Іващук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, О.В. Кущина, В.М. Кутузов, А.С. Музиченко, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, П.Т. Саблук, В.Г. Федоренко та багато інших. Але значна частина питань, пов'язаних із дослідженнями суті, структури, ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, ще залишається не розкритою, або потребує удосконалення.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень щодо визначення ролі і місця інвестицій у відтворювальному процесі сільськогосподарських підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час розгляду питання про взаємозв'язок інвестиційних і відтворювальних процесів у формуванні ресурсного потенціалу постає необхідність розкриття категорій відтворення та ресурсного потенціалу. Так, відтворення у сільському господарстві зазнає дії загальних економічних законів і є неперервним відновлювальним процесом виробництва продукції та послуг, у якому відтворення засобів і предметів праці, трудових ресурсів, послуг та виробничих відносин розглядаються як складова частина суспільного відтворення. У класичному розумінні відтворення — це процес виробництва

в неперервному русі та відновленні. Нині у сільському господарстві (за винятком окремих товаровиробників) складається ситуація, коли виробництво здійснює рух, але не відновлення. Така ситуація є неприродною не лише для виробничих систем, просте відтворення було типовим навіть для простого натурального виробництва докапіталістичного періоду, але й для природних систем. Це характерно як для відтворення матеріальних благ, так і робочої сили, й виробничих відносин.

Вперше питання відтворення розглянув французький економіст Ф. Кене (1694—1774 рр.) і запропонував. Відповідно до неї його модель повторення процесу виробництва можливо за умови пропорційності, якої можливо досягти на основі конкуренції та вільного ціноутворення [1]. Теорія відтворення Кене була першою спробою розгляду процесу відтворення у масштабах суспільства, тобто як цілісного макроекономічного процесу, основи якого закладаються в національній економіці країни. Дослідник розробив модель суспільного відтворення та міжгалузевого балансу, так звані "Економічні таблиці". В основу диференціації макроелементів моделі відтворення він поклав соціально-класовий принцип. Отже, перше розуміння відтворення як комплексної соціально-економічної категорії не зводиться лише до математичних розрахунків обсягів ресурсів.

Пізніше до процесу відтворення у масштабах відтворення привернув увагу К. Маркс. Він створив теорію суспільного відтворення як єдність трьох процесів: відтворення сукупного суспільного продукту, продуктивних сил і виробничих відносин. Ці три процеси здійснюються в єдності та взаємодії. Матеріальною основою неперервного відновлення й розвитку виробництва є сукупний суспільний продукт, який в умовах ринкової економіки має товарний характер, його реалізація необхідна для неперервності виробництва. Відтворення продуктивних сил охоплює відтворення трудових ресурсів і полягає у тому, що людина відтворює себе не лише як працівник зі своїми фізичними та інтелектуальними здібностями, але і як працівник певної якості або типу. Важливою частиною цього процесу є відтворення природних ресурсів, або природних умов економічного росту. З розвитком суспільства відтворення дедалі більше набуває еколого-економічного характеру [2]. Окрім того, на думку К. Маркса, відтворення передбачало співвідношення між структурою виробництва та структурою суспільних потреб, тобто певну пропорційність,

що є важливим у контексті даного дисертаційного дослідження.

За К. Марксом, відтворення — це передумова існування людства та системоутворювальний фактор умов його буття, який змінюється залежно від конкретних історичних умов. Відтворювальний цикл розглянуто як замкнуту схему, яка включає: виробництво — розподіл — обмін — споживання. Отже, основним завданням моделі К. Маркса є пошук умов реалізації сукупного суспільного продукту. Наприклад, заробітна плата, яку виплачено працівникам, повертається у виробництво через придбання ними продукції та послуг — предметів споживання. Товаровиробники купують матеріальні ресурси для відтворення. А витрати на реновацію засобів виробництва відшкодовуються за рахунок виручки від продажу предметів споживання. Теорія кругообігу та відтворення капіталу, розроблена К. Марксом, дозволяє детально дослідити процес інтенсифікації.

Розвинув марксову теорію відтворення В.І. Ленін. Ріст капіталістичного виробництва, а, відповідно й внутрішнього ринку, відбувається не стільки за рахунок предметів споживання, скільки за рахунок засобів виробництва згідно із законом випереджального росту виробництва засобів виробництва [3]. Ріст виробництва та внутрішнього ринку переважно за рахунок засобів виробництва В.І. Ленін оцінював як суперечливий процес, оскільки цей розвиток відображає не лише прогрес техніки, а й обмеженість індивідуального споживання народних мас унаслідок їх пролетарського стану.

Просте відтворення забезпечує такі ж обсяги продукції, як і в попередньому циклі виробництва продукції, отже, обсяги ресурсів, які використовуються для виробництва, залишаються незмінними. Одержаного при простому відтворенні продукту має бути достатньо для відновлення ресурсного потенціалу, враховуючи можливе погіршення його якості (наприклад, деградація земель та ін.). Отже, відтворення засобів і предметів праці, підтримка їх на достатньому (досягнутому) якісному та кількісному рівнях здійснюється по мірі необхідності.

Деякі дослідники висловлюють думку, що відтворення є відновленням суспільно-економічних відносин із залученням у виробництво додаткових ресурсів на основі науково обґрунтованих та інноваційних шляхів підвищення їх ефективного використання та збалансованих показників виробництва продукції. З метою

оцінки досягнення розширеного відтворення авторами пропонується використовувати показники фінансово-економічної стійкості підприємства [4]. Вважаємо, що такий підхід можливий лише для розуміння сутності розширеного відтворення.

У наукових працях рентабельність виробництва розглядається як базовий показник характеристики відтворення в сільському господарстві. Водночас ефективний механізм державної підтримки є обов'язковою умовою функціонування підприємств аграрного сектора без порушення умов відтворення при щорічному відновленні родючості ґрунту, відтворенні трудових ресурсів, забезпеченні капіталом [5]. Вважаємо, що дохідність і рентабельність виробництва сільськогосподарської продукції не може характеризувати рівень розширеного відтворення, особливо в галузі рослинництва, продукція якої використовується у тваринництві. Діяльність сільськогосподарського підприємства при реалізації інвестиційного проекту, наприклад, під час введення переробних потужностей, на першому етапі за бухгалтерською звітністю може бути збитковою, але при цьому його виробнича діяльність спрямована на забезпечення розширеного відтворення.

Розширене відтворення — це постійно відновлювальний процес ведення виробничої діяльності у збільшених масштабах, а ефективне виробництво — це виробнича діяльність у стабільних умовах, які постійно забезпечують розширене відтворення [6; 7]. Вважаємо, що дане визначення повністю охоплює всі особливості розширеного відтворення.

Під час розгляду процесів відтворення слід враховувати, що нинішні умови господарювання передбачають уточнене поняття відтворення. Так званий період "ринку покупця" передбачає інноваційний розвиток виробництва, яке дозволить виробляти максимальний обсяг продукції в умовах обмеженого ресурсного забезпечення, зокрема у сільському господарстві, враховуючи особливості цієї галузі. Інноваційне відтворення пояснюється змінами у структурі сучасної економіки, що характеризує перехід від "матеріальної" до "інноваційної" економіки.

Відтворювальний процес у галузях національного господарства відбувається по-різному. З огляду на це, на нашу думку, необхідно визначити умови й особливості, які впливають або визначають середовище для процесу відтворення в сільському господарстві. Серед

довище відтворювального процесу в досліджуваній галузі формується під впливом біокліматичних, економічних, соціальних факторів, які зумовлюють його специфіку та характеризують використання ресурсів і виробничо-економічні відносини, що визначають умови господарюючих суб'єктів.

Сільське господарство у взаємодії з іншими сферами аграрного сектору утворює виробничо-економічну систему із численними взаємозалежними галузями, якій притаманні специфічні особливості.

Зазначимо, що інвестування як процес — це взаємодія між двома суб'єктами щодо залучення додаткових ресурсів з метою приросту капіталу. Водночас процес інвестування зумовлений можливостями створення не лише відповідного обсягу додаткових ресурсів, але й обсягу, більшого від початкової величини. Отже, в інвестуванні та виробництві є спільна заінтересованість у забезпеченні ефективного відтворення. Процес приросту капіталу забезпечується у рамках державної інвестиційної політики фінансовими інститутами або товаровиробниками.

Здійснення інвестиційного процесу передбачає наявність низки обов'язкових умов: ресурсний потенціал у всіх суб'єктів інвестиційної діяльності повинен відповідати потребам у інвестиціях; прийняття управлінських рішень на рівні господарюючого суб'єкта, регіонального та національного управління з метою забезпечення інвестиційними ресурсами; дієвість механізму трансформації інвестиційних ресурсів у матеріальні блага. На нашу думку, сучасне поняття "інвестиції" не відображає взаємозв'язку інвестицій та відтворення.

З метою досягнення ефективності діяльності суб'єкти інвестиційної діяльності взаємодіють між собою, при цьому вони вкладають кошти на основі відбору найбільш раціональних напрямів, а товаровиробники перетворюють капітал у матеріальні блага, необхідні для виробництва, одержуючи при цьому приріст власного капіталу. Взаємодія суб'єктів інвестиційної діяльності ефективна за умови забезпечення повернення, платності та терміновості коштів, що використовуються. Це забезпечує і цілісність інвестиційної системи, що є важливою характеристикою системи.

Систему інвестицій в сільському господарстві необхідно розглядати через умови функціонування, до яких доцільно віднести природно-кліматичні умови (враховуючи їхній

вплив на вихід продукції рослинництва, виробництва продукції тваринництва тощо), організаційно-економічний механізм господарювання, оскільки форма господарювання безпосередньо впливає на процеси інвестування і відтворення (в агрохолдингах питаннями інвестування займається вища ланка менеджменту, всередині структури можливо перерозподіляти інвестиційні ресурси, в сільськогосподарських кооперативах ще одним джерелом інвестування є додаткові пайові внески і т.д.), інвестиційний клімат (нормативно-правове регулювання інвестування), особливості сільського господарства.

Одним з елементів інвестиційної системи є інвестиційний процес, для протікання якого необхідно забезпечити оптимальне співвідношення усіх складових системи та мінімізувати негативний вплив негативних чинників. Лише за цієї умови господарюючі суб'єкти можуть забезпечити розширене відтворення.

Ефективність інвестиційного процесу оцінюється безперервністю й динамічним зростанням: темпів оновлення основних фондів; рівня рентабельності виробництва; повернення кредитних ресурсів.

Взаємодія елементів інвестиційної системи відображається в ефективній реалізації функцій інвестицій, які є основою для ведення інноваційної діяльності; збалансованого розвитку сфер аграрного сектору; забезпечення житлом та об'єктами соціальної інфраструктури; скорочення безробіття та міграції сільського населення; створення умов для "зеленої" економіки, забезпечення екологічної безпеки, виробництва екологічно чистої продукції; запобігання деградації ґрунту та підвищення його родючості; забезпечення потреби сільгосптоваровиробників у матеріально-технічних ресурсах; гарантування продовольчої безпеки.

Основним завданням інвестиційної системи як елементу відтворювальної системи розглядається створення достатніх ресурсів для відновлення відтворювального потенціалу з метою ведення виробництва сільськогосподарської продукції: на початковому етапі — на умовах простого відтворення, на другому етапі — на умовах розширеного відтворення.

Прискорення науково-технічного прогресу та обмеженість ресурсів у сільськогосподарських підприємствах визначають специфіку формування їхньої відтворювальної політики. У сучасних умовах вона повинна насамперед забезпечувати стійкість інноваційного розвитку

підприємства як здатності підтримувати в довгостроковій перспективі конкурентоспроможний рівень ключових економічних параметрів, таких як прибуток, витрати та програма виробництва.

Стабільне фінансування відтворення складових ресурсного забезпечення виробничої діяльності дає змогу підприємству не лише своєчасно привести власну технологічну базу відповідно до вимог науково-технічного прогресу, а й оперативно реагувати на зміни навколишнього середовища, гнучко адаптуватися до ринкових умов та задовольняти споживчий попит.

Ефективність відтворювальної політики характеризується результатом від залучення інвестицій, тобто збільшенням активів підприємства й інших показників його діяльності. З цієї позиції перспективна мета відтворювальної політики полягає у перевищенні доходів від інвестування порівняно з вкладеним інвестиційним капіталом, що у довгостроковій перспективі забезпечить зростання чистого дисконтованого грошового доходу в умовах невизначеності й ризику.

Політика фінансування відтворювальних процесів сільськогосподарського підприємства тісно пов'язана з якісним і кількісним аналізом структури джерел інвестування. Перехід сільськогосподарських підприємств до інноваційного шляху розвитку залежить від їхньої здатності мобілізувати й раціонально використовувати наявні у них ресурси. Забезпечення своєчасного оновлення засобів виробництва та збільшення виробничого потенціалу безпосередньо впливають на поточні й перспективні результати економічної діяльності підприємства.

Це означає, що постає не лише проблема невідкладного забезпечення підприємства достатнім обсягом інвестиційних ресурсів, а й оптимізації їх вартості та підтримки фінансової рівноваги у процесі здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності. Існуючий механізм фінансування відтворення більшості вітчизняних сільськогосподарських підприємств орієнтується не на забезпечення розширеного відтворення, а лише на задоволення мінімальних технологічних потреб. Розширення ресурсного потенціалу і реалізація найбільш ефективних шляхів його модернізації неможливі без формування й розвитку чіткого механізму фінансування відтворювальних процесів. Цей механізм передбачає вибір напрямів відтворення ресурсів, залучення необхідних джерел фінансування —

внутрішніх і зовнішніх, реалізацію визначеної інвестиційної стратегії. Використання підприємством лише власного капіталу дає можливість забезпечити високий рівень фінансової стійкості й не залежати від різкої зміни економічної ситуації, проте через втрачені фінансові можливості, обмежує темпи розвитку підприємства. За відсутності позичкових коштів або заниженої частки позичкового капіталу воно змушене вести свою діяльність за вищих вимог що до його доходності, оскільки обмеженість фінансових ресурсів передбачає більш жорстку процедуру відбору інвестиційних проектів.

Також в умовах обмеженості фінансових можливостей підприємство не буде достатньо динамічним і маневреним. Такий стан виявиться стримувальним чинником щодо своєчасного реагування на зміни ринкової кон'юнктури та підтримки конкурентоспроможності.

Використання позичкового капіталу підвищує потенціал розвитку підприємства, що поєднується з можливостями приросту рентабельності діяльності. Однак зі збільшенням частки позичкових коштів у загальній величині капіталу, що буде використаний, збільшуються фінансові ризики та зростає загроза банкрутства. Це означає, що вибір схеми фінансування відтворювальних процесів на підприємстві ґрунтується на оптимізації структури капіталу.

Під оптимальною структурою капіталу розуміють співвідношення між власними та позичковими коштами, за якого досягаються мінімальне значення показника середньозваженої вартості капіталу та максимальна вартість підприємства [8.]. Водночас мають бути оптимальні пропорції між рівнем фінансової стійкості та рівнем рентабельності власного капіталу [9.]. Змінюючи співвідношення між величиною власного та позичкового капіталу, можна істотно підвищити капіталізацію підприємства, що є основним завданням управління підприємством.

Джерела фінансування відтворювальних процесів поділяють на три групи: власні, позичені та залучені [10; 11]. Зазначимо, що до складу власних джерел фінансування відтворювальних процесів включають страхові відшкодування збитку і кошти від продажу активів, однак, якщо ретельно проаналізувати, то їх включають до формування резерву прибутку. Саме тому реальними внутрішніми джерелами власного інвестиційного капіталу в сільськогосподарського підприємства є накопичені аморти-

заційні відрахування та прибуток. Нормативи щорічних сум амортизаційних відрахувань і накопиченого прибутку підприємство визначає самостійно з урахуванням власної відтворювальної політики та показників ефективності використання ресурсного потенціалу.

Щодо позичкових джерел фінансування відтворювальної діяльності, до яких підприємство найчастіше звертається у разі дефіциту власних інвестиційних ресурсів, то вони поділяються на довгострокові, термін повернення яких становить більше року, і короткострокові — з терміном повернення менше року. Для інвестиційних цілей використовують переважно довгострокові джерела фінансування. Серед найбільш поширених джерел інвестування на основі позичкових коштів одержання довгострокового кредиту в банку та оформлення лізингової угоди. Вибір між цими альтернативами залежить від конкретних умов лізингової угоди та кредитного договору одержання позичкового капіталу від фінансово-кредитних інститутів. Перевага лізингу порівняно з іншими інвестиційними джерелами полягає в такому: 1) придбанні у лізинг основні засоби повністю переносять свою вартість на готову продукцію на основі лізингових платежів упродовж терміну договору фінансової оренди, який звичайно набагато коротший від терміну корисного використання цих засобів, що дає змогу вивільнити з-під оподаткування значні суми; 2) упродовж терміну дії договору предмет лізингу знаходиться у власності лізингодавця, підприємству-позичальнику висувають не такі жорсткі вимоги, як у разі з банківським кредитуванням; з цієї причини знижено вимоги до гарантійної та заставної лізингової угоди порівняно із кредитним договором. Якщо розглядати можливість цільового фінансування відтворювальної діяльності через державні або приватні корпорації, венчурні фонди, фонди розвитку та впровадження інновацій тощо, то можна зробити висновок, що подібні інвестиційні механізми у вітчизняній практиці не діють. Емісія дольових і боргових цінних паперів також не є поширеним джерелом фінансування відтворювальної діяльності через нерозвиненість вітчизняного фондового ринку.

Останнє застереження стосується й вітчизняного інвестиційного кредитування, адже надто часто сільськогосподарські підприємства змушені брати кредити на поповнення оборотних засобів. Щодо залучених джерел фінансування відтворювальних процесів, то основним з них є запозичення коштів у ділових партнерів

(зокрема, у великих, фінансово забезпечених контрагентів). Варіантом подібного залучення є вивільнення коштів у результаті управління кредиторської заборгованості й одержання від постачальників згоди на відтермінування платежу. Зрозуміло, що у обох випадках підприємство повинно мати ідеальну репутацію в бізнесових колах у поєднанні з високою економічною стійкістю.

Важливу роль у формуванні джерел фінансування відтворювальних процесів відіграють бюджетні засоби — кошти державних кредитів, інвестиційні податкові кредити, субсидії та гранти, а також кошти, що вивільняються у результаті використання податкових пільг.

Як переконує практика зовнішні джерела фінансування доцільно використовувати у тому разі, якщо значну частину інвестиційних ресурсів підприємство уже сформувало. Допустима частка власного капіталу повинна бути не нижче 25—30 % від необхідного рівня фінансування проекту, саме ця величина зазвичай є початковим внеском при укладанні лізингового договору.

Отже, внутрішні джерела мають важливе значення при фінансуванні відтворювальних процесів у сільськогосподарському підприємстві. Розглянемо детальніше важливий із них — амортизаційні накопичення. Амортизація як економічна категорія має двоїстий характер. З одного боку, вона визначає повернення раніше здійснених витрат, пов'язаних зі створенням і придбанням активів [12; 13]. З іншого боку, амортизація виступає як джерело відтворення, сутність якого полягає у накопиченні фінансових ресурсів для подальшого повного або часткового оновлення ресурсів. Очевидно, що величина амортизаційних відрахувань впливає на фінансові результати підприємства. Завищений її рівень спотворює дані бухгалтерської звітності, підвищуючи собівартість продукції, що може зумовити зниження інвестиційної привабливості підприємства. Водночас низька частка амортизаційних відрахувань збільшує оборотність вкладених у придбання основних активів коштів, що подовжує терміни корисного використання основних засобів і, як наслідок, підвищує ризики морального та фізичного їх старіння.

Зазначимо, що амортизаційна політика не повинна перешкоджати можливості підприємства регулювати свій економічний стан. Водночас вона є інструментом контролю за збереженістю і примноженням власного капіталу організації. При цьому необхідно, щоб вона була спрямована на подолання технологічної

відсталості підприємства й покращення його ресурсного потенціалу. Так, амортизаційна політика являє собою організацію облікового процесу, яка визначається інтересами підприємства, що відображає економічну структуру й порядок поступового зниження цінності унаслідок його зношення основних засобів.

ВИСНОВКИ

Інвестиційна діяльність у сільськогосподарських підприємствах має бути зорієнтована на досягнення інтенсивного відтворення ресурсного забезпечення виробничої діяльності. Збільшення оборотних і необоротних активів у підприємствах підвищує виробничий потенціал галузі, зокрема на основі використання інноваційних технологій, які враховують біокліматичний потенціал, виробництво конкурентоспроможної продукції та ін.

Реальна практика організації процесів відтворення в сільськогосподарських підприємствах переконує, що у ситуації, коли теоретичні засади порушуються, а державна підтримка в основному спрямована не на підтримку ефективної системи розширеного відтворення у галузі, а на — змінний капітал, не формується додатковий продукт, а це екстенсивний шлях розвитку. Отже, основне завдання полягає у створенні оптимального середовища для інвестиційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах з урахуванням відтворювального потенціалу складових ресурсного забезпечення виробничої діяльності.

Отже, для відтворювального процесу інвестиційна діяльність — це формування ресурсів для виробничої стадії діяльності підприємства. Сільськогосподарські підприємства постійно потребують надходження інвестиційних ресурсів як для забезпечення поточної діяльності, так і для створення нових, модернізації діючих виробництв, освоєння нової техніки та технологій для виробництва якісної і конкурентоспроможної продукції. Отже, інвестиційний процес — це рух факторів виробництва і грошових коштів у формі їх вкладення у певні об'єкти, з одного боку, а з іншого — роздільне, зорієнтоване на просте чи розширене відтворення виробничих потужностей у сфері матеріального виробництва, або на приріст трудових ресурсів.

Література:

1. Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. М.: Соцэкгиз, 1960, с. 102.
2. Маркс К. Капитал. Соч. 2-е изд. Т. 26, Ч. II. 486 с.

3. Ленин В.И. По поводу так называемого вопроса о рынках. Полное собрание сочинение. Т. 1. [Электронный ресурс] // URL: <http://vilenin.eu/> (дата звернення: 18.04.2016).

4. Василюк А.П. Механізм забезпечення економічної стабільності підприємств машинобудування: Монографія. Тернопіль: Вид-во ТНТУ імені Івана Пулюя: Тернопіль. 2014, 164 с.

5. Сатир А.М. Організаційно-економічне забезпечення відтворення матеріально-технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств. Біла Церква: БНАУ, 2012. 336 с.

6. Скурська Н.М. Відтворення земельно-ресурсного потенціалу аграрного виробництва. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні і практичні аспекти): кол. Монографія. Відповід. ред. В.М. Трегубчук. К.: ІЕ НАН України, 2003. 259 с.

7. Олійник О.В. Економічний механізм розширеного відтворення в сільському господарстві: монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 288 с.).

8. Грапко Н.В. Сутність та необхідність вартісного підходу в управлінні корпоративними фінансами. Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії: Збірник наукових праць. 2008. № 3. Ч. 2. С. 113—121.

9. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. К.: Издательский дом "Максимум", 2001. 600 с.

10. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.

11. Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2009.

12. Онишко С.В. Особливості реформування амортизаційної політики в Україні. Фінанси України. 2007. № 4. С. 13—20.

13. Пуйда Г.В. Амортизаційна політика як ключовий елемент управління технічними ресурсами підприємства. Бізнес Інформ. 2014. № 1. С. 226—231.

References:

1. Kene, F. (1960), *Yzbrannye ekonomycheskiye proyvedeniya* [Selected economic works], Sotsekhyz, Moscow, Russia.

2. Marks, K. (1974), *Капитал* [Capital], *Sochineniya* [Essays], 2- d ed., vol.26, no. II, Moscow, Russia.

3. Lenyn, V.Y. (2020), "Concerning the so-called question of markets", Full composition of

writings, available at: <http://vilenin.eu/> (Accessed 20 June 2020).

4. Vasyliuk, A.P. (2014), *Mekhanizm zabezpechennia ekonomichnoi stabil'nosti pidpriemstv mashynobuduvannia* [The mechanism for ensuring the economic stability of mechanical engineering enterprises], *Vyd-vo TNTU imeni Ivana Puliuia*, Ternopil, Ukraine.

5. Satyr, L.M. (2012), *Orhanizatsijno-ekonomichne zabezpechennia vidtvorennia material'no-tekhnichnykh resursiv sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv* [Organizational and economic support for the reproduction of material and technical resources of agricultural enterprises], *BNAU, Bila Tserkva*, Ukraine.

6. Skurs'ka, N.M. (2003), "Reproduction of land resource potential of agricultural production", *Vidtvorennia ta efektyvne vykorystannia resursnoho potentsialu APK (teoretychni i praktychni aspekty)* [Reproduction and efficient use of resource potential of agro-industrial complex (theoretical and practical aspects)], *IE NAN Ukrainy*, Kyiv, Ukraine.

7. Olijnyk, O.V. (2006), *Ekonomichnyj mekhanizm rozshyrenoho vidtvorennia v sil's'komu hospodarstvi* [Economic mechanism of expanded reproduction in agriculture], *Tsentr navchal'noi literatury*, Kyiv, Ukraine.

8. Hrapko, N.V. (2008), "The essence and necessity of a cost approach in corporate finance management", *Naukovyj visnyk Bukovyns'koi derzhavnoi finansovoi akademii: Zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 3, no. 2, pp. 113—121.

9. Savchuk, V.P. (2001), *Fynansovyj menedzhment predpriatyj: prykladnye voprosy s analizom delovykh situatsij* [Financial management of enterprises: applied issues with analysis of business situations], *Yzdatel'skyj dom "Maksymus"*, Kyiv, Ukraine.

10. Hudz', O.Ye. (2007), *Finansovi resursy sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv* [Financial resources of agricultural enterprises], *NNTs IAE*, Kyiv, Ukraine.

11. Stetsiuk, P.A. (2009), *Stratehiia i taktyka upravlinnia finansovymy resursamy sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv* [Strategy and tactics of financial resources management of agricultural enterprises], *NNTs IAE*, Kyiv, Ukraine.

12. Onyshko, S.V. (2007), "Features of depreciation policy reform in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 13—20.

13. Pujda, H.V. (2014), "Depreciation policy as a key element of management of technical resources of the enterprise", *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 226—231.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2020 р.